

CZU 343.346.343.123.1

SECURITATEA PARTICIPANȚILOR LA EXPERIMENTUL ÎN PROCEDURA DE URMĂRIRE PENALĂ ÎN CADRUL CERCETĂRII ACCIDENTELOR RUTIERE

Iurie ODAGIU,

doctor în drept, conferențiar universitar

Lilian LUCHIN,

doctorand, Academia „Ștefan cel Mare”

SUMMARY

This article contains a study on the experiment process evidence in criminal prosecutions. Being process important evidence in establishing the truth in particular is used to investigate road accidents. Core focus has been fixed on the security of participants in this criminal prosecution, given that in the course of an underlying condition is not only the legality and safety of all participants involved.

Keywords: experiment, process evidence, specialist, security, road accident

REZUMAT

Prezentul articol cuprinde un studiu dedicat procedurii probatoriu experimentului în procedura de urmărire penală. Fiind un procedeu probatoriu important în stabilirea adevărului mai cu seamă este folosit la investigarea accidentelor rutiere. Accentul de bază a fost fixat pe securitatea participanților în cadrul acestei acțiuni de urmărire penală, dat fiind faptul că în cadrul desfășurării lui o condiție de bază este nu numai legalitatea, dar și siguranța tuturor participanților implicați.

Cuvinte-cheie: experiment, procedeu probatoriu, specialist, securitate, accident rutier

Introducere. Așa după cum spunea încă filosoful englez Francis Bacon „*dovezile sunt antidotul mărturiilor mincinoase*” [2, p.11]. Această afirmație este valabilă și în prezent, deoarece orice activitate pe care o desfășoară organul de urmărire penală este realizată de multe ori în condiții mai dificile, specifice, conflictuale, chiar deseori diferite și diametral opuse. Pentru elucidarea acestor probleme organul de urmărire penală folosește diverse procedee probatorii regăsindu-se aici și experimentul în procedura de urmărire penală.

Metode aplicate și materiale utilizate. Studiul realizat se bazează pe materialul doctrinar teoretic al savanților autohtoni, români, ruși și nemijlocit pe practica judiciară din R. Moldova. Pentru obținerea rezultatelor scontate ne-am focusat preponderent pe metode clasice de cercetare științifică: analiza comparativă, logică, deducție, inducție și evident neignorând metoda analizei de conținut.

Rezultate obținute și discuții.

Rolul și importanța experimentului în cadrul urmăririi penale, indiferent de cauza cercetată, este destul de dificil de a supraestima, așa cum de multe ori servește ca un mijloc de verificare obiectivă a probelor disponibile în cazul cercetat.

Pe bune a menționat Alămoreanu S. [1, p.35] că experimentul judiciar este folosit frecvent în practica de urmărire penală pentru verificarea, pe cale experimentală, a unor susțineri, puncte de vedere sau versiuni.

În cazurile cercetării accidentelor rutiere experimentul deseori servește ca o sursă de informații cu privire la parametri și caracteristicile evenimentului, uneori aceste date nu pot fi obținute prin alte mijloace și multe probleme importante nu pot fi rezolvate.

Suntem absolut de acord cu savantul rus Averianova T. [3, p. 617] ș. a., care indică că indiferent de tipul experimentului trebuie ținut cont de faptul de a nu pune în pericol viața și sănătatea participanților, de a nu prejudicia cinstea

și onoarea lor indiferent de calitatea procesuală pe care o au și, nu în ultimul rând, de a ține cont și de a nu cauza prejudiciu material.

Definind astfel eficiența posibilă a rezultatelor experimentului de urmărire penală, ofițerul de urmărire penală trece la planificarea detaliată, prin întocmirea unui plan scris. Din păcate, reieșind din studiu, de cele mai multe ori ofițerii de urmărire penală nu procedează astfel, bazându-se pe cunoștințele de caz și capacitatea de a rezolva toate problemele care pot apărea pe parcursul experimentului. Aceasta, credem noi, duce ca urmare la numeroase deficiențe în producerea acestei acțiuni de urmărire penală.

Eficacitatea experimentului în mare măsură depinde de pregătirea profesională generală și înzestrarea tehnico-materială a ofițerului de urmărire penală. Ofițerul de urmărire penală trebuie să fie psihologic pregătit pentru efectuarea acestei acțiuni de urmărire penală în diferite condiții ce-i îngreunează activitatea (pe timp de noapte,

ploaie, ninsoare, vânt puternic) și necătând la toate acestea să-și păstreze capacitatea de lucru un timp îndelungat, de a fi atent și calculat, ca să nu-i scape din vedere nici un detaliu care are importanță pentru stabilirea adevărului în cauza dată. Pregătirea profesională a ofițerului de urmărire penală include în sine o capacitate foarte înaltă de observare la stabilirea elementelor și semnelor care reprezintă o importanță esențială pentru rezolvarea justă a cazului dat.

Ca și oricare acțiune de urmărire penală experimentul începe cu etapa de pregătire, care fiind poate chiar cea mai importantă. La această etapă în vederea planificării experimentelor pe cazurile investigării accidentelor rutiere se va atrage o atenție la următoarele obiective de bază:

- determinarea perioadei experimentului;
- determinarea locației experimentului;
- stabilirea participanților experimentului.

Referindu-ne la tipurile specifice de experimente caracteristice accidentelor rutiere, în funcție de scopul lor sunt experimente pentru determinarea: vitezei de circulație a pietonilor și a vehiculelor; lungimea urmelor de frânare și a drumului de frânare; caracteristicile individuale ale sectoarelor de drum, în funcție de viteza vehiculului; percepția circumstanțelor unui accident de către participanți (vedere, auz); iluminatul și vizibilitatea drumului și a obiectelor care se află în câmpul vizibilității conducătorului auto în momentul accidentului; posibilitatea de a efectua o manevră pe o anumită porțiune de drum; gradul limitat de vizibilitate pentru șofer etc.

Pentru desfășurarea acestor experimente este necesară în prim plan asigurarea securității participanților la această acțiune de urmărire penală și a persoanelor aflate ocazional în nemijlocita

apropiere. Cercetarea întregului spectru de acțiuni, ce se preconizează a fi desfășurate, reprezintă unul dintre aspectele menite să contribuie la securitatea participanților la această acțiune de urmărire penală. Un alt moment ce ține de securitatea participanților este stabilirea cu precizie a numărului optimal de participanți, a rolului lor și explicarea fiecărui participant a esenței acțiunilor desfășurate și rolul său în această acțiune. Următorul aspect important este stabilirea locului de desfășurare a experimentului fiind un aspect care necesită o abordare riguroasă. În acest context considerăm necesar de a menționa că experimentul poate fi efectuat atât pe teritoriul unui poligon auto, cât și, în unele cazuri, poate fi desfășurat la locul nemijlocit unde s-a derulat accidentul. În acest context, la pregătirea și efectuarea experimentului, ofițerul de urmărire penală trebuie, în mod obligatoriu, să clarifice: în primul rând, dacă este admisibilă desfășurarea experimentului pe porțiunea de carosabil unde s-a produs fapta incriminată; dacă se va perturba circulația transportului și a pietonilor; ce mijloace de regulare a circulației urmează a fi folosite în timpul experimentului, etc. În cazul necesității desfășurării experimentului în mediul unde a avut loc accidentul, aceasta fiind cel mai frecvent un carosabil cu diferită intensitate a traficului rutier, realizarea acestor măsuri presupune desfășurarea unor activități suplimentare de securitate printre care:

- stoparea traficului rutier și re-direcționarea sa pe alte trasee la momentul desfășurării experimentului atât pe banda unde se desfășoară acțiunea, cât și pe cea de pe contra sens;

- în caz că experimentul se desfășoară pe timp de noapte, în condiții de iluminare redusă pe lângă măsurile menționate mai sus, fiind necesare de instalat la

căile de acces unde se desfășoară experimentul indicatoare de interzicere a accesului în zonă, cât și patrulare mobile de polițiști.

Luând în considerație că experimentul trebuie de realizat cât mai aproape de condițiile reale a comiterii accidentului rutier, în unele cazuri aceste rigori sunt inadmisibile. În situațiile când este necesitate de a purcede la experimente legate de frânarea bruscă, stabilirea capacităților tehnice de a preveni o coliziune, derapare, răsturnare, etc. și efectuarea experimentului în condiții climatice dificile (spre exemplu existența poleiului, zăpezii, cețurilor) chiar dacă acestea au existat la momentul declanșării accidentului sunt inacceptabile ca urmare a pericolului sporit. De aceea despre o oarecare siguranță a participanților la experiment nici nu poate fi vorba.

În unele cazuri necesită situația de a efectua experimentul cu persoana care nemijlocit a cauzat accidentul rutier. În aceste situații un aspect important este pus pe securitatea experimentului unde până la efectuarea nemijlocită a acțiunii ar fi recomandabil de a fi supusă unei investigații psihologice sau chiar am putea în unele cazuri recurge și la o investigație psihiatrică. În cazul în care vor exista dubii în privința stării psihice a persoanei implicate în experiment, considerăm necesar de a evita desfășurarea acestuia în vederea evitării pericolului. O altă modalitate de a evita pericolul ar fi posibilă și prin studiul personalității conducătorului mijlocului de transport implicat în accident. Aceste date ar putea fi obținute de la locul de muncă, domiciliu, etc.

În anumite situații, când din diferite motive conducătorul mijlocului de transport care a fost implicat anterior în accident nu poate participa la efectuarea experimentului, Putivka C. [5, p. 117] recomandă să implicăm în calita-

te de conducător al mijlocului de transport persoane neinteresate în cauză, corespunzând după corporolență, înălțime, sănătatea persoanei și nemijlocit vederea sa.

Drapkin L. și Karagodin V.[4, p.275] accentuează că la experimentul în procedura de urmărire penală obligatoriu trebuie să fie prezente persoanele ale căror declarații se verifică, chiar dacă ele nu pot participa activ la această acțiune de urmărire penală.

O altă situație în efectuarea experimentului unde am putea enunța un rol deosebit în aspect de securitate ar fi implicarea la necesitate a diferitor specialiști. Alămoreanu S. [1, p.36] susținea că prezența acestora este necesară atunci când efectuarea unor experimente presupune cunoștințe de specialitate într-un anumit domeniu, iar efectuarea lor de către organul judiciar, cu ignorarea cunoștințelor din domeniul dat, ar putea compromite însăși finalitatea urmărită.

Practica arată că ofițerii de urmărire penală de multe ori ignoră sau nu pun în atenție participarea unor asemenea specialiști, ceea ce cu alte neajunsuri luate împreună influențează asupra calității rezultatelor obținute și chiar în unele situații ar putea să pună în pericol viața și sănătatea participanților. Deseori experimentele pentru stabilirea stării tehnice a autovehiculului necesită acțiuni experimentale cu mijlocul de transport în mișcare. Este și evident că în asemenea situații trebuie strict de respectat regulile de securitate. De aceea în legătură cu aceasta după părerea noastră ar fi necesar participarea la asemenea experimente a specialistului tehnic auto. În asemenea cazuri specialistul tehnic auto trebuie nu numai să intervină la depistarea, fixarea și ridicarea probelor, dar și să atragă atenție ofițerului de urmărire penală la securitatea condițiilor petrecerii experimentului. Este vizibil faptul că practic numai specialistul poate să

aprecieze calitativ aceste condiții, deoarece având cunoștințe în acest domeniu în prealabil va supune unui control tehnic riguros mijlocul de transport. Desigur că aceste acțiuni nicidecum nu micșorează responsabilitatea ofițerului de urmărire penală privind organizarea și asigurarea securității petrecerii experimentului.

O importantă acțiune este și instructajul participanților la experiment în privința măsurilor care trebuie fiecare să le îndeplinească. În mod obligatoriu, instructajul trebuie să includă: clarificări la subiect despre experiment, indicații cu privire la acțiunile concrete ale fiecărui participant, aducerea la cunoștință a drepturilor și obligațiilor și preîntâmpinarea despre ne-denunțarea rezultatelor experimentului. Cu toate acestea, problema de informare a participanților la experiment, în special a celor care vor efectua nemijlocit acțiunile experimentale, poartă un caracter tactic, de aceea decizia ar trebui să fie ghidată de importanța rezultatelor experimentului și nu de cunoașterea de către participanți a ceea ce se va întâmpla sau când se va întâmpla. Indiferent de situație în toate cazurile trebuie de luat în calcul factorul psihologic – așteptarea evenimentului, deoarece cu acest factor este strâns legată așa numita atenție voluntară, care este direcționată și îi permite persoanei de a percepe mai bine evenimentul. Un exemplu elocvent este cazul apariției bruscă a unui obstacol pe drum, iar persoana care este în așteptarea unui astfel de eveniment cu un nivel de probabilitate mai mare va percepe vizual acest obstacol.

Concluzii. Analizând aceste probleme putem concluziona că nu numai în cadrul experimentului, dar și în alte acțiuni de urmărire penală este o prerogativă de bază securitatea participanților la procesul penal, indiferent de calitatea lor procesuală. Reieșind din

practica națională și internațională în domeniu de asigurare a securității participanților la procesul penal putem menționa că asigurarea securității prezintă un complex de măsuri, aplicarea cărora va duce la garantarea unei bune desfășurări a justiției la stabilirea adevărului.

Referințe bibliografice

1. Alămoreanu S. Problematika expertizelor criminalistice. Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca. București: Editura Hamangiu, 2013.
2. Bercheșan V. Cercetarea penală. București: Editura și tipografia ICAR, 2002.
3. Аверьянова Т. В., Белкин Р. С., Корухов Ю. Г., Россинская Е. Р.; -4-е изд., перераб. и доп. -М.:Норма, 2013.
4. Драпкин Л.Я., Карагодин В.Н. Криминалистика: учебник / -М.: ТК Велби, 2011.
5. Путивка С. и др. Криминалистическое моделирование для реконструкции неочевидных обстоятельств при расследовании дорожно-транспортных происшествий. Волгоград, ВА МВД России, 2006.